

Gündemi Değiştirdik, Sıra Kararlı Eylemde

Çok da uzak olmayan bir geçmişteki gündemimizle son yıllardaki gündemimiz arasında büyük fark olduğu, dikkatli her gözün kolaylıkla görebileceği kadar açık. Seksenli yılların bir bölümünde çalkantılı ve sıkıntılı bir dönemim ardından yaşanan silkiniş te, muhtemelen hantal toplumsal dinamiklerin tutucu tepkisinin ağır basmasıyla, yarıda kaldı. Uzunca süren bu durgunluk döneminin bu açıdan belki de tek olumlu gelişmesi, tartışmaya değer pek çok başka yönü olsa da, yerli sanayii rekabet gerçeği ve kültürü ile yoğun bir şekilde tanıştırdığı için Gümrük Birliği'ne girişimizdir. Ancak iç mutfak düzenlemelerine girilmesi ve yapısal bozuklukların üzerine gidilmesi, 2001 krizi ile uçurumun kenarına gelmeden mümkün olmadı. Kriz sonrasında makro dengelerin kurulması ve krizleri besleyen yapısal yetersizliklerin giderilmeye başlanması, AB görüşme süreci ile birlikte geciken gündem değişikliğini hızlandırdı.

Eylem de gündem hızında olmalı

Ortaya çıkan gündem değişikliğinin iki boyutu var: Birincisi dünyayı kendimizden ibaret sayarak bütün enerjimizi kısır iç çekişmeler ile tüketmekten vazgeçip dışarıda olan biteni daha fazla izlemeye ve tartışmaya başladık. İkincisi de kısa vadeyi ve konjonktürü eskiye oranla daha proaktif yönetirken, bir yandan da kendi yaratacağımız yeni krizlerden kaçınmak ve büyüme yarışını kalıcı bir şekilde sürdürebilecek dinamik performans yakalamak için yapısal dönüşüm gereğini daha sık konuşur olduk.

Yine de gündemdeki bu değişikliğin, değişim iradesine ve eylem programları ile uygulamalarına hızla yansıdığını söylemek güç. Hatta zaman zaman kararlı bir tavırla açıklanan ve umut veren inisiyatiflerin, bazen kontrol dışı gelişmeler, bazen de bilinçli öncelik değişiklikleriyle tavsadığına ve ertelendiğine tanık olmaktadır. Bazen de iyi niyetle yürürlüğe konan planların uygulamada sulandırıldığını görüyoruz. Oysa ev ödevlerimizi henüz tamamlamadan kendimizi aralarına hatta önlerine koymaktan hoşlandığımız yıldız ülkelerin başarı hikayelerinde çoktan geride bıraktıkları bir dizi sorunumuz hala olduğu yerde duruyor.

Serbest bölgelerde yeni yaklaşım

Bu sorunlardan biri de yine o dinamik seksenli yıllarda uygulamaya konan, fakat mevzuat ve kurumsal altyapı karmaşası yüzünden bir türlü istenen etkinliğe ulaşmayan serbest bölgeler konusudur. Haziran 2011 seçimlerinden sonra yeniden yapılandırılan görev bölümümü ve örgütleniş tarzı ile hükümetin yeni bir öncelik sıralaması ile eylem programı hazırlanacağını birkaç ay önce yaptığımız bir görüşmede Ekonomi Bakanı Zafer Çağlayan'dan duymuş, şimdiye kadar fazla önemsenmeyen serbest bölge sorunsalının da yeni ve daha stratejik bir yaklaşım ile ele alınacağını, böylece daha rekabetçi, verimli, yüksek

katma değere ve ihracata yönelik yapısal dönüşüme de katkı sağlamasının amaçlandığını öğrenmiştik. Son birkaç yılda üzerinde yoğunlaşılacak sanayi stratejisi ve bölgesel/ sektörel/proje odaklı yeni teşvik sistemi gibi, biraz da küresel krizin etkisiyle, sonuçları netleşmeyen önemli politika tasarımlarını tamamlayıcı niteliği dolayısıyla bu alanda atılacak adımları da doğrusu umutla bekliyorduk.

Bakan Çağlayan'ın 10 Aralık'ta Gaziantep'de düzenlenen Çalıştay'da açıkladığı yeni yaklaşım, özellikle içerdiği kavramsal değişim ile olumlu görünüyor. "Serbest Bölge" gibi stratejik boyutu eksik bir tanımlama yerine "Özel Ekonomi Bölgeleri" gibi stratejik öncelikleri esas alan ve kümelenmeyi de içeren bir anlayışın başarı şansı çok daha yüksek. Bugüne kadar depoculuk ve ticaret dışında kayda değer bir işlem hacmine ulaşmayan serbest bölge uygulamasının, kapsamda olmayan yüksek katma değerli hizmetleri de içerecek şekilde kaliteli üretime, yüksek teknolojiye ve sektörel uzmanlaşmaya yönelik yatırım sermayesini çekebilecek yüksek bir potansiyele kavuşturulması ancak böyle bir anlayış değişikliği ile mümkün olabilir. Bu bölgelerin oluşturulması teşvik sistemindeki eksik ayağı tamamlayacağı gibi, teşvik uygulamalarındaki kurumsal dağınıklığın giderilmesine, farklı düzenlemelerin ve yetkili kurumların daha uyumlu bir bütünlüğe erişmesine yardımcı olabilir.

Tercihler netleşirse sonuç alınır

Aslında başta Singapur, Kore ve Çin gibi Uzakdoğu ve bazı Avrupa ülkelerindeki başarı örneklerinde hep bu teknoloji ve sektörel uzmanlık odaklı "özel ekonomik bölge" uygulamasının yer aldığı biliniyordu. Biz de geçmiş yıllarda bu sütunlarda buna değinmiş, bu arada henüz uzun sürecek bir adaylık süreci içinde bulunduğumuz AB normlarının kısıtlarının fazla abartıldığı yolundaki kanaatimizi belirtmiştik. Öte yandan bunca yıllık danışmanlık kariyerimizde yatırım yeri arayışındaki küresel yatırımcıların en fazla ilgi gösterdikleri konular ve sordukları sorular arasında stratejik olarak desteklenen bu tür bölgeler olup olmadığının öncelik taşıdığını da çok iyi biliyoruz. Zaten Türkiye'yi bölgesel bir yatırım üssü yapmak gibi hedeflerimiz varsa, bu konu daha da önem kazanıyor.

Kaldı ki işgücü niteliği, altyapı mükemmelliği, güvenlik ve etkin yönetim gibi yatırım cazibesini belirleyen faktörleri bütün ülke sathında iyileştirmek uzun zaman alabilir ama özel bölgelerde bunu çok daha çabuk sağlıyoruz. Hatta bu özellikler, vergi teşviklerinden de daha etkili olur.

Yeter ki hangi önceliklere yoğunlaşacağımızı, hangi stratejik tercihleri yapacağımızı bilelim. Aksi takdirde, bugün şikayet ettiğimiz gibi, rekabet ve verimlilik zaafalarını gizleyen aksak mekanizmalar yaratmakla kalırız.